

Versiune anonimată

Nr. de registru: 1276929

C-762/23 – 1

Cauza C-762/23

Cerere de decizie preliminară

Data depunerii:

12 decembrie 2023

Instanța de trimitere:

Curtea de Apel București (România)

Data deciziei de trimitere:

27 noiembrie 2023

Apelante:

QN

RL

VS

JT

AX

MR

Intimată:

Curtea de Apel București

cu participarea:

Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării

[OMISSIS]

CURTEA DE APEL BUCUREȘTI

RO

**SECȚIA A VII-A PENTRU CAUZE PRIVIND CONFLICTE DE MUNCĂ
ȘI ASIGURĂRI SOCIALE**

[OMISSIS]

ÎNCHEIERE

Ședința publică de la 27 noiembrie 2023

[OMISSIS]

Pe rol se află soluționarea apelului formulat de apelantele-reclamante **QN, RL, VS, JT, AX, MR** împotriva sentinței civile [OMISSIS] din data de 09.05.2023, pronunțată de Tribunalul București – Secția a VIII-a conflicte de muncă și asigurări sociale, [OMISSIS] în contradictoriu cu intimata **CURTEA DE APEL BUCUREȘTI**, fiind citat în calitate de expert **CONSILIUL NAȚIONAL PENTRU COMBATEREA DISCRIMINĂRII**, cauza ca obiect calcul drepturi salariale.

[OMISSIS] [procedură]

CURTEA

Deliberând asupra cauzei de față, constată următoarele:

I. OBIECTUL PROCESULUI. PROCEDURA ÎN FAȚA INSTANȚEI NAȚIONALE

Prin cererea înregistrată pe rolul Tribunalului București – Secția a VIII-a conflicte de muncă și asigurări sociale, [OMISSIS] reclamantele QN, RL, VS, JT, AX și MR, în contradictoriu cu pârâta Curtea de Apel București, au solicitat obligarea pârâtei la plata unei despăgubiri reprezentând șapte indemnizații de încadrare lunare brute, convenită în conformitate cu dispozițiile articolului 81 alineatul (1) din Legea nr. 303 [din 28 iunie 2004 privind statutul magistraților], actualizată cu indicele de inflație de la data nașterii dreptului, până la data plății efective a sumei, și obligarea pârâtei la plata dobânzii legale penalizatoare convenite pentru suma datorată, de la data nașterii dreptului, respectiv data eliberării din funcție prin pensionare, până la data plății efective.

În motivare, în esență, reclamantele au arătat că și-au desfășurat activitatea ca judecători și au fost eliberate din funcție prin pensionare. Se face referire la dispozițiile articolului 81 alineatele (1) și (2) [OMISSIS] [și] articolul 74 alineatul (2) din Legea nr. 303/2004, articolul 41 din Ordonanța de urgență [a Guvernului] nr. 114 [din 28 decembrie 2018 privind instituirea unor măsuri în domeniul investițiilor publice și a unor măsuri fiscal-bugetare, modificarea și completarea unor acte normative și prorogarea unor termene], articolul VII din Ordonanța de urgență [a Guvernului] nr. 130 [din 17 decembrie 2021] privind unele măsuri

fiscal-bugetare, prorogarea unor termene, precum și pentru modificarea și completarea unor acte normative] și se arată că aceste dispoziții care restrâng acordarea dreptului pretins sunt neconstituționale. Reclamantele au menționat că natura juridică a dreptului prevăzut la articolul 81 alineatul (1) din Legea nr. 303/2004 este aceea a unui drept salarial, fiind pe deplin aplicabile considerentele Deciziei Înaltei Curți de Casație și Justiție [ÎCCJ] nr. 5/2018, și, deși exercițiul dreptului a fost suspendat timp de 12 ani, indemnizația acordată cu prilejul ieșirii la pensie, în condițiile articolului 81 alineatul (1) din Legea nr. 303/2004, constituie un bun, în sensul articolului 1 din Primul protocol adițional la Convenția europeană a drepturilor omului, iar neacordarea dreptului reclamat echivalează cu încălcarea dreptului de proprietate. De la intrarea în vigoare a Legii nr. 303/2004 și până la prima suspendare a prevederilor articolului 81, în anul 2010, deci aproximativ 6 ani, indemnizația revendicată a fost acordată tuturor persoanelor îndreptățite, iar în prezent nu este afectată substanța dreptului, care există în patrimoniul persoanelor îndreptățite, ci exercițiul dreptului. Prin ordonanțe de urgență [denumite în continuare și „OUG”] adoptate în ultimii 12 ani, Guvernul României a lipsit de substanță dreptul pe care judecătorii și procurorii îl au în conformitate cu articolul 81 alineatul (1) din Legea nr. 303/2004 privind statutul judecătorilor și procurorilor și, dacă inițial, în anul 2010, perioada de criză economică justifica ocrotirea priorității a interesului public prin neacordarea acestei indemnizații, prelungirea în fiecare an a dispozițiilor legale prohibitive în ceea ce privește acordarea dreptului la indemnizația de pensionare a magistraților, până în anul 2022, afectează în mod esențial caracterul previzibil al legii, fiind incert nu numai anul când se va plăti acest drept, dar chiar posibilitatea magistraților pensionați ulterior anului 2010 de a mai beneficia de acest drept în timpul vieții. Cel mai important aspect, în verificarea legalității ingerinței, este faptul că nu există nicio garanție că în anul 2023 măsura suspendării nu va suporta o nouă prelungire. Cât privește interesul urmărit prin măsura suspendării, dacă adoptarea Legii nr. 118 [din 30 iunie 2010 privind unele măsuri necesare în vederea restabilirii echilibrului bugetar] a fost impusă de criza economică majoră pe care România o traversa, se poate constata că drepturile reduse la acel moment au fost ulterior majorate, prin articolul 1 alineatele (1) și (2) din OUG nr. 19 [din 16 mai 2012 privind aprobarea unor măsuri pentru recuperarea reducerilor salariale] și chiar prin articolul 38 alineatul (4) din [Legea-cadru nr. 153 din 28 iunie 2017 privind salarizarea personalului plătit din fonduri publice], astfel încât se poate spune că România a depășit criza economică pe care a traversat-o în anul 2010 și nu se mai justifică măsura suspendării acordării indemnizației reglementate de articolul 81 alineatul (1) din Legea nr. 303/2004, având în vedere că au dispărut împrejurările care au justificat-o. Se invocă dispozițiile articolelor 2 și 27 din OUG nr. 137 [din 31 august 2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare], ale articolului 20 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene coroborate cu articolul 3 din Directiva 2000/78/CE [de creare a unui cadru general în favoarea egalității de tratament în ceea ce privește încadrarea în muncă și ocuparea forței de muncă] și Protocolul 12 la Convenția europeană a drepturilor omului.

Prin sentința civilă [OMISSIS] din 09.05.2023, Tribunalul București – Secția a VIII-a conflicte de muncă și asigurări sociale a admis excepția prematurității și a respins cererea, ca prematur formulată.

S-a motivat în sensul că, în baza articolului 81 alineatul (1) din Legea nr. 303/2004 privind statutul judecătorilor și procurorilor (în vigoare până la data de 15.12.2022, fiind abrogată prin Legea nr. 303/2022 privind statutul judecătorilor și procurorilor), judecătorii și procurorii cu vechime continuă în magistratură de 20 de ani beneficiază, la data pensionării sau a eliberării din funcție pentru alte motive neimputabile, de o indemnizație egală cu șapte indemnizații de încadrare lunare brute, care se impozitează potrivit legii.

Aplicarea prevederilor articolului 81 alineatul (1) din Legea nr. 303/2004 a fost în mod repetat suspendată prin emiterea de acte normative. [OMISSIS]

Se arată că, pentru situația reclamantelor, eliberate din funcție prin pensionare, au relevanță dispozițiile privind suspendarea pentru perioada 2019-2022, în raport cu data eliberării din funcție. Prin Decizia nr. 541 din data de 14 iulie 2015, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 622 din 17 august 2015, paragraful 17, Curtea Constituțională a statuat că „persoanele care se pensionează se supun dispozițiilor legale în vigoare la data deschiderii dreptului la pensie, potrivit principiului *tempus regit actum*”. Prin urmare, neacordarea, pentru mai mulți ani succesivi, a drepturilor bănești anterior menționate nu poate fi privită ca un eveniment care afectează previzibilitatea normei, de vreme ce dreptul la pensie și condițiile de pensionare, precum și drepturile care se acordă cu prilejul pensionării sunt cele de la data deschiderii dreptului la pensie, iar nu cele existente în legislație la o dată anterioară, care nu au caracterul unui drept câștigat. La data pensionării reclamantelor și la data solicitării plății indemnizației reglementate de articolul 81 alineatul (1) din Legea nr. 303/2004, dispozițiile acestui text nu se aplicau, astfel cum s-a reglementat prin OUG nr. 114/2018 (articolul 41), OUG nr. 130/2021 (articolul VII) și OUG nr. 168 [din 8 decembrie 2022 privind unele măsuri fiscal bugetare, prorogarea unor termene, precum și pentru modificarea și completarea unor acte normative] (articolul VII); or, în aceste condiții, nu pot fi primite ca întemeiate susținerile care tind spre constatarea că dreptul invocat ar fi devenit actual. Ceea ce s-a verificat, în cauza pendinte, este susținerea privind încălcarea principiului predictibilității prin suspendarea repetată a drepturilor solicitate, cu consecința afectării substanței dreptului, de natură să afecteze proporționalitatea măsurii adoptate de legiuitor cu scopul urmărit, neavând relevanță juridică faptul că suspendarea aplicării dispozițiilor articolului 81 alineatul (1) din Legea nr. 303/2004 a intervenit anterior pensionării, potrivit principiului *tempus regit actum*.

În ceea ce privește natura juridică a drepturilor solicitate prin acțiune, acestea reprezintă drepturi salariale suplimentare, astfel cum a decis în practica sa constantă Curtea Constituțională, împrejurare evidențiată prin Decizia nr. [7]9/2017 pronunțată de Înalta Curte de Casație și Justiție în Complet pentru dezlegarea unei chestiuni de drept, instanța supremă având a se pronunța asupra

unei probleme de drept: „suspendarea acordării indemnizației de pensionare pentru magistrați prin acte normative temporare, până în anul 2017, afectează caracterul previzibil al dispozițiilor articolului 81 alineatul (1) din Legea nr. 303/2004 și, implicit, substanța acestui drept”.

[OMISSIS] [text citat și la punctul II.3. Jurisprudența Înaltei Curți de Casație și Justiție]

[OMISSIS] Înalta Curte de Casație și Justiție, prin Decizia nr. 79/2017 [OMISSIS] a reținut că: „72. Problema de drept ce se urmărește a fi dezlegată este legată de efectele pe care le produc actele normative privind suspendarea dreptului instituit prin dispozițiile articolului 81 alineatul (1) din Legea nr. 303/2004. 73. Analizând normele legale de mai sus, se observă că ele dispun asupra unor beneficii de natură pecuniară, cu referire în speță la indemnizații la ieșirea la pensie cuvenite magistraților, în legătură cu care, pentru raționamente identice aplicabile altor beneficii reglementate în favoarea altor categorii socioprofesionale, Înalta Curte de Casație și Justiție – Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept s-a pronunțat deja prin Decizia nr. 16/2015 ori Decizia nr. 11/2017. 74. Prin Decizia nr. 16 din 8 iunie 2015, Înalta Curte de Casație și Justiție – Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept a explicat sensul interpretării dispozițiilor legale de suspendare contestate și în cauza de față, având în vedere perioada 3 iulie-31 decembrie 2010, aceasta în raport cu momentul la care a intervenit pensionarea solicitantului beneficiului recunoscut de legiuitor prin punctul 2 din anexa nr. IV/2 la Legea-cadru nr. 330/2009 privind salarizarea unitară a personalului plătit din fonduri publice (publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 762 din 9 noiembrie 2009) și de dispozițiile legale în vigoare la acea dată. 75. Ulterior, prin Decizia nr. 11 din 20 februarie 2017, Înalta Curte de Casație și Justiție – Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept a fost sesizată cu interpretarea dispozițiilor articolului 10 alineatul (1) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 103/2013 privind salarizarea personalului plătit din fonduri publice în anul 2014, precum și alte măsuri în domeniul cheltuielilor publice, aprobată cu completări prin Legea nr. 28/2014, cu modificările și completările ulterioare (Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 103/2013) și a articolului 9 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 83/2014 privind salarizarea personalului plătit din fonduri publice în anul 2015, precum și alte măsuri în domeniul cheltuielilor publice, aprobată cu modificări și completări prin Legea nr. 71/2015, cu modificările și completările ulterioare (Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 83/2014), cerere formulată într-un litigiu promovat de un reclamant a cărui eliberare din funcție prin pensionare a intervenit în anul 2014. 76. Prin această decizie s-a reținut că, în cauză, se constată că problema de drept generată de aplicarea dispozițiilor legale invocate în sesizare nu este recentă, existând o hotărâre a instanței supreme, pronunțată în cadrul mecanismului hotărârii prealabile pentru dezlegarea unor chestiuni de drept, menționată chiar de către instanța de trimitere, în cuprinsul sesizării, hotărâre prin care problema de drept în discuție a fost dezlegată în interpretarea și aplicarea unei dispoziții legale anterioare cu conținut similar, făcându-se trimitere la Decizia nr. 16/2015. 77. În motivarea Deciziei nr. 16/2015,

instanța supremă a statuat în sensul că, „[d]in interpretarea normelor legale enunțate rezultă că voința legiuitorului nu a fost aceea de eliminare a beneficiilor acordate unor categorii socioprofesionale, respectiv de încetare a existenței dreptului la acordarea de ajutoare/indemnizații, ci doar de suspendare a exercițiului acestui drept. Rațiunea acestei interpretări este impusă și de succesiunea în timp a actelor normative prin care legiuitorul a dispus, cu caracter temporar, măsura neaplicării dispozițiilor legale privind ajutoarele/indemnizațiile în anii 2011-2015”. De asemenea, s-a apreciat, din interpretarea normelor legale interpretate, că voința legiuitorului nu a fost aceea de eliminare a beneficiilor acordate unor categorii socioprofesionale, respectiv de încetare a existenței dreptului la acordarea de ajutoare/indemnizații, ci doar de suspendare a exercițiului acestui drept. 78. Or, în acest context, dată fiind analiza anterioară făcută de instanța supremă asupra aceleiași norme juridice, dar cu aplicare la un alt tip de beneficiu acordat de legiuitor [ajutoarele prevăzute de articolul 2 alineatele (1) și (2) din anexa nr. IV/2 la Legea-cadru nr. 330/2009 și conferirea Ordinului „Meritul Militar” clasa a III-a, în condițiile Legii nr. 238/1998 privind conferirea Ordinului „Meritul Militar” pensionarilor militari, veterani de război], este inutil a da o dezlegare în același sens în condițiile restrictive impuse de prevederile articolului 519 din Codul de procedură civilă. 79. Rezultă, astfel, că problema de drept care face obiectul sesizării nu are caracter de noutate, în Decizia nr. 16/2015 fiind explicat sensul interpretării dispozițiilor legale de suspendare contestate și în litigiul pendinte.”

Raportat la toată această argumentație a Înaltei Curți de Casație și Justiție, față de împrejurarea că drepturile solicitate reprezintă drepturi suplimentare, și nu drepturi fundamentale consacrate și garantate de Constituție, măsura suspendării repetate a exercițiului acestora nu a afectat substanța dreptului. De asemenea, Tribunalul a reținut că, în cauza de față, este pe deplin aplicabilă Decizia nr. 16 din 8 iunie 2015, pronunțată de Înalta Curte de Casație și Justiție – Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept. Cât privește respectarea principiilor previzibilității și predictibilității legii, atât timp nu a fost afectată substanța dreptului recunoscut de legiuitor, ci doar exercițiul acestui drept a fost amânat [OMISSIS], nu poate fi validată nici această susținere a reclamantelor [în sensul afectării acestor principii]. Tribunalul a reținut că se susține că măsura suspendării exercițiului dreptului prevăzut de articolul 81 din Legea nr. 303/2004 a produs o ingerință în exercitarea dreptului său de proprietate, invocându-se în acest sens existența unei speranțe legitime cu privire la drepturile revendicate. [...]

În ceea ce privește argumentul referitor la faptul că articolul 41 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 130/2021 își încetează aplicabilitatea la data intrării în vigoare a Legii nr. 303/2022, iar suspendarea prevăzută pentru anul 2023, de articolul VII din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 168/2022, nu se poate referi la un drept abrogat prin Legea nr. 303/2022, prima instanță nu l-a putut reține ca întemeiat.

Abrogarea textului de lege care reglementează dreptul la indemnizații, drept suspendat la data abrogării, nu echivalează cu încetarea cauzei de suspendare,

cererea reclamantelor fiind guvernată de dispozițiile Legii nr. 303/2004, dreptul lor fiind născut în temeiul acestei legi, însă cauza de suspendare reglementată de Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 168/2022 subzistă, pe întreg anul 2023, așa cum dispune, ordonanța nereferindu-se la un drept abrogat, aceasta intrând în vigoare la data de 09.12.2022, data la care era încă în vigoare Legea nr. 303/2004.

Aceeași este și situația ajutoarelor materiale prevăzute de articolul 20 din anexa VII a Legii cadru nr. 284/2010 privind salarizarea unitară a personalului plătit din fonduri publice la încetarea raporturilor de serviciu cu drept de pensie prevăzute pentru militari, suspendate și în prezent, chiar dacă Legea nr. 284/2010 a fost abrogată la data de 30 iunie 2017, fiind abrogată prin Legea nr. 153/2017, care nu le-a mai prevăzut.

Referitoare la acestea, prima instanță a reținut că s-a pronunțat și Înalta Curte de Casație și Justiție, prin Decizia nr. 5/2018 pronunțată în recursul în interesul legii, potrivit căreia „[a]cțiunile având ca obiect acordarea ajutoarelor salariale de care beneficiază cadrele militare, polițiștii și funcționarii publici cu statut special la trecerea în rezervă sau direct în retragere formulate în temeiul articolului 20 alineatul (1) din capitolul 2 al anexei VII din Legea nr. 284/2010 introduse în perioada de suspendare a exercițiului dreptului la acordarea de ajutoare/indemnizații sunt premature formulate”. A reținut instanța supremă următoarele: „94. Analizând circumstanțele specifice ale instituirii acestor drepturi, se consideră că, pe fondul suspendării repetate prin acte normative reținute ca fiind constituționale, acestea nu au intrat în patrimoniul beneficiarilor avuți în vedere de Legea-cadru nr. 284/2010, ele având în continuare un conținut abstract, fiind condiționate în recunoașterea lor concretă de o nouă manifestare a legiuitorului, motiv pentru care nu pot fi considerate *bunuri* din această perspectivă. 95. În condițiile în care exercițiul dreptului la acordarea ajutoarelor prevăzute de articolul 20 din anexa nr. VII la Legea-cadru nr. 284/2010 a fost suspendat prin prevederi legale succesive, speciale și derogatorii, începând cu anul 2011 și până în anul 2017, inclusiv, aspect recunoscut de jurisprudența constantă a Înaltei Curți de Casație și Justiție și a Curții Constituționale, se apreciază că nu poate fi vorba nici de o speranță legitimă de valorificare efectivă a acestor drepturi. 96. *Această concluzie se consolidează în contextul abrogării Legii-cadru nr. 284/2010 prin Legea nr. 153/2017, care nu mai stabilește asemenea drepturi, articolul 66 din Legea nr. 24/2000 privind normele de tehnică legislativă pentru elaborarea actelor normative, republicată, cu modificările și completările ulterioare, recunoscând posibilitatea abrogării chiar și în cazul normelor suspendate.* 97. Totodată, Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 90/2017 (care a intrat în vigoare la data de 7 decembrie 2017) a dispus că, în anul 2018, nu se acordă ajutoarele sau, după caz, indemnizațiile la ieșirea la pensie, retragere, încetarea raporturilor de serviciu ori trecerea în rezervă (articolul 11), însă este de menționat că efectele acestor ultime modificări legislative nu au putut fi analizate de instanțele ce au pronunțat soluțiile atașate recursului în interesul legii, întrucât abrogarea Legii-cadru nr. 284/2010 și adoptarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 90/2017 au intervenit la o dată ulterioară și nu au fost evidențiate hotărâri care să valorifice noul cadru legislativ. 98. Chiar dacă, în întreaga

periodă în care Legea-cadru nr. 284/2010 a fost în vigoare, dispozițiile privitoare la aceste drepturi nu au fost abrogate în mod expres, nu se poate susține că acestea s-au născut efectiv în patrimoniul beneficiarilor avuți în vedere inițial, în condițiile în care valorificarea lor a fost în mod repetat suspendată și nicio altă dispoziție legală sau soluție de jurisprudență nu a diminuat efectul actelor normative reținute a fi suspendat exercițiul drepturilor pentru a concretiza o speranță legitimă pentru viitor. 99. Cât timp nu se poate reține o vătămare a unor drepturi fundamentale, iar statul a acționat normativ în limitele dreptului său de apreciere cu privire la beneficiile ce ar trebui să fie plătite angajaților săi din bugetul de stat, suspendările repetate nu pot fi analizate din perspectiva cerințelor instituite de articolul 53 din Constituția României, republicată, referitor la restrângerea exercițiului unor drepturi și libertăți. 100. Prin urmare, având în vedere că exercițiul dreptului la acordarea ajutoarelor prevăzute de articolul 20 din anexa nr. VII la Legea-cadru nr. 284/2010 a fost suspendat prin prevederi legale succesive, speciale și derogatorii, începând cu anul 2011 și până la finele anului 2017, acțiunile promovate în această perioadă sunt premature formulate, dreptul nefiind actual. Pentru a se bucura de protecția juridică a acțiunii în justiție, dreptul subiectiv, pe lângă condiția de a fi recunoscut și ocrotit de lege, trebuie să îndeplinească și condiția de a fi actual. 101. Niciun temei de drept substanțial intern sau convențional nu justifică, la momentul formulării cererilor, instituirea în sarcina părților a unei obligații executorii de plată a drepturilor pretinse, iar exercitarea dreptului înscris în articolul 20 alineatul (1) din capitolul II al anexei VII la Legea-cadru nr. 284/2010 rămâne subsumată politicii financiare a statului, care se bucură de o largă marjă de apreciere pentru a determina oportunitatea politicilor sale.”

Împotriva acestei hotărâri, reclamantele au declarat apel în termen, regulat introdus, arătând, între altele, că neacordarea dreptului reclamat, protejat de dispozițiile articolului 74 alineatul (2) din Legea nr. 304/2004 privind statutul judecătorilor și procurorilor, încalcă dreptul de proprietate, drepturile salariale ale judecătorilor și procurorilor neputând fi diminuate sau suspendate decât în cazurile prevăzute de lege, în raport cu independența judecătorilor. De asemenea, apelantele au mai menționat că acest drept este aferent statutului constituțional al magistraților, statut dezvoltat prin lege organică, fiind vorba de o indemnizație de gratificare a activității continue în magistratură timp de 20 de ani.

În dezvoltarea acestui raționament, prin punctul de vedere înaintat instanței de apel la 17.11.2023, apelantele, prin reprezentanta lor convențională, JT, au precizat că dreptul respectiv este acordat pentru recunoașterea loialității profesionale, pentru privațiunile, riscurile, interdicțiile și incompatibilitățile impuse de statut și suportate de magistrați în cursul carierei lor, invocând prevederile articolului 19 din Tratatul privind Uniunea Europeană și fiind de acord cu sesizarea Curții de Justiție a Uniunii Europene.

În esență, apelantele au arătat prin cererea de apel că, dincolo de orice dubiu, este vorba despre suspendarea exercitării dreptului prevăzut la articolul 81 alineatul (1)

din Legea nr. 303/2004, iar nu despre existența acestuia și se poate constata că apelantele pot beneficia în mod efectiv de indemnizație, soluția de respingere a acțiunii ca prematur formulată pentru că ar fi pretins drepturi care nu ar fi existat la data deschiderii dreptului la pensie, ci au existat în legislație la o dată anterioară și nu au caracterul unui drept câștigat fiind nu numai netemeinică și nelegală, dar și lipsită de logică, pentru că nu se poate vorbi despre prematuritatea solicitării unui drept care nu mai există. Măsura suspendării legale a acordării indemnizației prevăzute de articolul 81 alineatul (1) din Legea nr. 303/2004 este lipsită de predictibilitate, neputând fi considerată previzibilă doar pentru faptul că prin ordonanțele succesive care au impus-o nu a fost afectată substanța dreptului recunoscut de legiuitor, ci doar exercițiul acestui drept a fost amânat.

În cazul de față, stabilitatea, siguranța și coerența legislativă, rezonabil sperate, au fost înfrânte, acestea afundându-se în ambiguitate. Astfel, a fost încălcat articolul 1 din Protocolul nr. 1 adițional la Convenția europeană a drepturilor omului. În expunerea de motive a actelor normative suspensive succesive se arată, în esență, că neadoptarea în regim de urgență a măsurilor fiscal-bugetare propuse ar genera un impact suplimentar asupra deficitului bugetului general consolidat, afectând în mod semnificativ sustenabilitatea finanțelor publice. Sub aspectul asigurării sustenabilității bugetului de stat, condiția proporționalității impune motivarea suficientă a mijloacelor utilizate, dar și acționarea de către stat într-un timp adecvat, într-o manieră corespunzătoare și cu o maximă coerență. Suspendarea plății salariale litigioase, impusă de existența crizei economice, ar fi trebuit să aibă un caracter temporar, iar mijlocul utilizat pentru atingerea scopului legitim urmărit trebuia să asigure un raport de proporționalitate între cerințele de interes general ale comunității și cerințele de protecție a dreptului individual afectat, deci trebuia să conștie într-o suspendare temporară a plății dreptului salarial litigios și totodată ar fi trebuit dozată proporțional cu cuantumul dreptului și efectul particular al acestuia asupra deficitului bugetar. Or, în mod evident, mijlocul folosit nu se află într-un raport de proporționalitate rezonabil cu caracterul temporar al crizei economice și al perioadei rezonabile în care statul trebuie să găsească soluțiile adecvate, obligația statului de a acționa într-o manieră corespunzătoare și cu maximă consecvență fiind încălcată prin prisma condiției proporționalității.

Incertitudinea, fie ea legislativă, administrativă sau decurgând din practicile aplicate de autorități, este un element care trebuie luat în considerare la aprecierea comportamentului statului atunci când se examinează cerința proporționalității ingerinței pentru a se stabili cum și în ce măsură a fost limitată exercitarea dreptului afectat de ingerința reclamată. Prezervarea unui echilibru echitabil între imperativul protecției dreptului fundamental la proprietate al individului și cerințele interesului general al societății. Acest aspect al cerinței proporționalității ingerinței pare să fi fost avut în vedere de prima instanță atunci când arată că acțiunea nu poate fi admisă pentru că reclamantele nu au invocat cauzarea, prin neacordarea drepturilor invocate, a unui prejudiciu disproporționat și excesiv, incompatibil cu dreptul la respectarea bunurilor.

Apelantele mai invocă discriminarea față de judecătorii Curții Constituționale a României, arătând că există categorii de persoane care au fost tratate în mod privilegiat, fără nicio justificare obiectivă și rațională, fiind sustrate de la impactul suspendării plății dreptului litigios. Indemnizația datorată de angajator pentru încetarea raportului de muncă nu reprezintă, din perspectiva obiectului și a finalității sale, o prestație pentru modul în care a fost încetat raportul de muncă, ci o indemnizație de gratificare a activității continue în magistratură timp de 20 de ani, pentru ambele categorii în discuție. Indemnizația se acordă numai în considerarea activității judecătorului o anumită perioadă de timp, și nu pe alte considerente. Or, cât timp prin actele normative din 2010 s-a suspendat aplicabilitatea dispozițiilor articolului 81 din Legea nr. 303/2004, ce prevedea acest drept, iar începând cu OUG [nr. 83 din 12 decembrie 2014 privind salarizarea personalului plătit din fonduri publice în anul 2015, precum și alte măsuri în domeniul cheltuielilor publice] a fost introdusă și singura excepție, respectiv aceea prevăzută de articolul 81 alineatul (4) din Legea nr. 303/2004 (cea a decesului magistratului, caz în care indemnizația se acordă soțului/soției și copiilor aflați în întreținere), pare că legiuitorul a transformat chiar scopul avut în vedere la momentul introducerii acestei gratificații, transformând indemnizația dintr-un drept accesoriu raportului de muncă într-o pensie de urmaș, deși sunt instituții diferite, reglementate juridic diferit. Prevederea din actul normativ incident fiecărei apelante reclamante (prin care se suspendă dreptul la plata indemnizației la sfârșitul perioadei de activitate doar pentru o parte din beneficiarii unei astfel de indemnizații, respectiv pentru judecătorii din instanțele ordinare, nu și pentru moștenitorii judecătorului decedat) nu este obiectiv justificată de un scop legitim, iar mijloacele de realizare a acestui scop nu sunt adecvate și necesare.

II. DISPOZIȚII NAȚIONALE APLICABILE. JURISPRUDENȚĂ NAȚIONALĂ PERTINENTĂ

II.1. DREPTUL NAȚIONAL INCIDENT

Legea nr. 285/2010 privind salarizarea în anul 2011 a personalului plătit din fonduri publice:

„Articolul 13 – (1) În anul 2011, dispozițiile legale privind acordarea ajutoarelor sau, după caz, indemnizațiilor la ieșirea la pensie, retragere, încetarea raporturilor de serviciu ori la trecerea în rezervă nu se aplică. (2) În anul 2011, prevederile alineatului (1) nu se aplică în situația imposibilității menținerii în activitate a persoanelor clasate inapt pentru serviciul militar ori încadrate în grad de invaliditate sau decedate.” *Potrivit Expunerii de motive care însoțește legea:* „În anul 2010, în pofida unor ușoare îmbunătățiri ale stării economice, condițiile financiare s-au dovedit a fi mai dificile decât s-a anticipat inițial, activitatea economică din România înregistrată în ultimele luni fiind în continuare marcată de recesiune, atât din cauza cererii interne reduse, cât și a unei reveniri lente a partenerilor comerciali ai României. Conform Strategiei fiscal-bugetare pe

perioada 2011-2013, la finalul anului 2010, rata inflației se apreciază că va ajunge față de sfârșitul anului 2009 la 8,1 %, nivel superior cu 3,36 puncte procentuale față de anul anterior, în timp ce deficitul contului curent al balanței de plăți externe se așteaptă să se mențină în limite sustenabile, reprezentând 5,7 % din PIB”.

[Următoarele acte normative prelungesc succesiv această suspendare până în anul 2023, inclusiv:] Legea nr. 283/2011 privind aprobarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 80/2010 pentru completarea articolului 11 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 37/2008 privind reglementarea unor măsuri financiare în domeniul bugetar [OMISSIS]

Ordonanța de urgență nr. 103/2013 privind salarizarea personalului plătit din fonduri publice în anul 2014, precum și alte măsuri în domeniul cheltuielilor publice [OMISSIS]

Ordonanța de urgență nr. 83/2014 privind salarizarea personalului plătit din fonduri publice în anul 2015, precum și alte măsuri în domeniul cheltuielilor publice [OMISSIS]

Ordonanța de urgență nr. 57/2015 privind salarizarea personalului plătit din fonduri publice în anul 2016, prorogarea unor termene, precum și unele măsuri fiscal-bugetare [OMISSIS]

Ordonanța de urgență nr. 99/2016 privind unele măsuri pentru salarizarea personalului plătit din fonduri publice, prorogarea unor termene, precum și unele măsuri fiscal-bugetare [OMISSIS]

Ordonanța de urgență nr. 9/2017 privind unele măsuri bugetare în anul 2017, prorogarea unor termene, precum și modificarea și completarea unor acte normative [OMISSIS]

Ordonanța de urgență nr. 90/2017 privind unele măsuri fiscal-bugetare, modificarea și completarea unor acte normative și prorogarea unor termene [OMISSIS]

Ordonanța de urgență nr. 114/2018 privind instituirea unor măsuri în domeniul investițiilor publice și a unor măsuri fiscal-bugetare, modificarea și completarea unor acte normative și prorogarea unor termene [OMISSIS]

Ordonanța de urgență nr. 130/2021 privind unele măsuri fiscal-bugetare, prorogarea unor termene, precum și pentru modificarea și completarea unor acte normative [OMISSIS]

Ordonanța de urgență nr. 168/2022 privind unele măsuri fiscal-bugetare, prorogarea unor termene, precum și pentru modificarea și completarea unor acte normative [OMISSIS] [diferitele norme de prelungire a suspendării plății indemnizației, precum și expunerea de motive a acestora]

Legea nr. 303/2004 privind statutul judecătorilor și procurorilor: „Articolul 74 – (1) Pentru activitatea desfășurată, judecătorii și procurorii au dreptul la o remunerație stabilită în raport cu nivelul instanței sau al parchetului, cu funcția deținută, cu vechimea în magistratură și cu alte criterii prevăzute de lege. (2) Drepturile salariale ale judecătorilor și procurorilor nu pot fi diminuate sau suspendate decât în cazurile prevăzute de prezenta lege. Salarizarea judecătorilor și procurorilor se stabilește prin lege specială. [...] Articolul 81 – (1) Judecătorii și procurorii cu vechime continuă în magistratură de 20 de ani beneficiază, la data pensionării sau a eliberării din funcție pentru alte motive neimputabile, de o indemnizație egală cu 7 indemnizații de încadrare lunare brute, care se impozitează potrivit legii. (2) Indemnizația prevăzută la alineatul (1) se acordă o singură dată în decursul carierei de judecător sau procuror și se înregistrează, potrivit legii.”

Legea nr. 304/2022 privind organizarea judiciară: „Articolul 142 – (2) Bugetul curților de apel, al tribunalelor, al tribunalelor specializate și al judecătoriilor aprobat pentru cheltuielile de personal ale acestor instanțe, precum și cel aprobat pentru alte categorii de cheltuieli intrinsec legate de cheltuielile de personal este cuprins în bugetul Înaltei Curți de Casație și Justiție și este gestionat de aceasta, președintele Înaltei Curți de Casație și Justiție având calitatea de ordonator principal de credite pentru instanțele judecătorești cu privire la aceste categorii de cheltuieli. [...] (5) Drepturile salariale sau alte drepturi de natură salarială ale judecătorilor de la instanțele prevăzute la alineatul (2), inclusiv dobânzi și alte drepturi intrinseci legate de drepturile salariale, se asigură de Înalta Curte de Casație și Justiție, iar actele privind salarizarea și alte drepturi de natură salariată ale judecătorilor acestor instanțe se emit de președintele Înaltei Curți de Casație și Justiție. [...] (6) Înalta Curte de Casație și Justiție se subrogă de drept în toate drepturile și obligațiile Ministerului Justiției decurgând din aplicarea prevederilor alineatului (2), inclusiv în cele de natură procesuală și cele care decurg din hotărâri judecătorești și alte titluri executorii. [...] (8) Prevederile prezentului articol se aplică începând cu data intrării în vigoare a Legii bugetului de stat pe anul 2023. În acest scop, proiectul de buget al Înaltei Curți de Casație și Justiție și cel al Ministerului Justiției pe anul 2023 vor cuprinde modificările prevăzute în prezenta lege.” *Potrivit Expunerii de motive care însoțește legea:* „Prin Programul de Guvernare 2021-2024, Guvernul României s-a angajat să asigure armonizarea legislației privind organizarea și funcționarea justiției cu principiile din instrumentele internaționale ratificate de România, precum și cu luarea în considerare a tuturor recomandărilor formulate în cadrul mecanismelor europene (MCV, GRECO, Comisia de la Veneția, Raportul CE privind statul de drept) și a deciziilor Curții Constituționale; Intrarea în vigoare a „legilor justiției” (legile privind statutul judecătorilor și procurorilor, privind organizarea judiciară și privind Consiliul Superior al Magistraturii) constituie jalon în Planul Național de Redresare și Reziliență (PNRR) al României. [...] Implementarea în plan legislativ a recomandărilor organismelor europene conținute în următoarele documente: Raportul Comisiei către Parlamentul European și Consiliu privind progresele realizate de România în cadrul Mecanismului de Cooperare și de Verificare,

octombrie 2019; Raportul Comisiei către Parlamentul European și Consiliu privind progresele înregistrate de România în cadrul Mecanismului de Cooperare și de Verificare, noiembrie 2018; Raportul Comisiei către Parlamentul European și Consiliu privind progresele înregistrate în România în cadrul Mecanismului de Cooperare și de Verificare, noiembrie 2017; [...]"

Legea nr. 24/2000 privind normele de tehnică legislativă pentru elaborarea actelor normative: „Articolul 66 – (1) În cazuri speciale aplicarea unui act normativ poate fi suspendată printr-un alt act normativ de același nivel sau de nivel superior. În această situație se vor prevedea, în mod expres, data la care se produce suspendarea, precum și durata ei determinată. (2) La expirarea duratei de suspendare actul normativ sau dispoziția afectată de suspendare reintră de drept în vigoare. (3) Prelungirea suspendării ori modificarea sau abrogarea actului normativ ori a dispoziției suspendate poate face obiectul unui act normativ sau al unei dispoziții exprese, cu aplicare de la data expirării suspendării.”

II.2. JURISPRUDENȚA CURȚII CONSTITUȚIONALE A ROMÂNIEI

Decizia nr. 541 din 14 iulie 2015 referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor articolului 13 alineatul (1) din Legea nr. 285/2010 privind salarizarea în anul 2011 a personalului plătit din fonduri publice: „16. Cu privire la această situație legislativă, Curtea, prin Decizia nr. 278 din 23 aprilie 2015, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 447 din 23 iunie 2015, a arătat că relevă într-adevăr o problemă de legiferare, dar a precizat că această problemă nu poate fi soluționată decât de legiuitor, iar nu de Curtea Constituțională în cadrul competențelor sale consacrate de Legea fundamentală. 17. În plus, Curtea apreciază că această problemă de legiferare nu face ca efectele textului de lege criticat să fie lipsite de previzibilitate, întrucât, așa cum a reținut prin Decizia nr. 326 din 25 iunie 2013, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 454 din 24 iulie 2013, persoanele care se pensionează se supun dispozițiilor legale în vigoare la data deschiderii dreptului la pensie, potrivit principiului *tempus regit actum*. 18. În continuare, analizând criticile de neconstituționalitate vizând încălcarea dreptului de proprietate, Curtea constată că, prin Decizia nr. 170 din 19 martie 2015, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 354 din 22 mai 2015, a reținut că, în jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului, așa cum este Hotărârea din 8 noiembrie 2005, pronunțată în cauza *Kechko împotriva Ucrainei*, paragraful 23, s-a statuat că statul este în măsură să stabilească ce beneficii trebuie plătite angajaților săi din bugetul de stat. Astfel, statul poate dispune introducerea, suspendarea sau încetarea plății unor astfel de beneficii prin modificări legislative corespunzătoare. În același sens este și Decizia de inadmisibilitate din 6 decembrie 2011, pronunțată în cauzele conexe nr. 44.232/11 și nr. 44.605/11, *Felicia Mihăieș împotriva României și Adrian Gavril Senteș împotriva României*, paragrafele 15 și 19, prin care Curtea de la Strasbourg amintește că, datorită unei cunoașteri directe a propriei societăți și a necesităților acesteia, autoritățile naționale se află, în principiu, într-o poziție mai adecvată decât instanța internațională pentru a stabili ce anume este «de utilitate publică». În consecință,

în cadrul mecanismului de protecție creat de convenție, este de competența acestora să se pronunțe primele cu privire la existența unei probleme de interes general. Considerând normal ca legiuitorul să dispună de o mare libertate în conducerea unei politici economice și sociale, Curtea respectă modul în care acesta percepe imperatiile «utilității publice», cu excepția cazului în care raționamentul său se dovedește în mod vădit lipsit de orice temei rezonabil (paragraful 19). 19. În plus, Curtea constată că ajutoarele ori indemnizațiile la care se referă articolul 13 alineatul (1) din Legea nr. 285/2010 nu fac parte din categoria drepturilor fundamentale, astfel că legiuitorul este liber să dispună cu privire la conținutul, limitele și condițiile de acordare a acestora, precum și să dispună diminuarea ori chiar încetarea acordării acestora, fără a fi necesară întrunirea condițiilor stabilite de articolul 53 din Legea fundamentală. 20. În sensul celor arătate, Curtea s-a mai pronunțat și prin Decizia nr. 170 din 19 martie 2015, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 354 din 22 mai 2015, paragrafele 21, 23, 25 și 27. 21. Întrucât nu au intervenit elemente noi, de natură să justifice reconsiderarea jurisprudenței în materie a Curții Constituționale, considerentele și soluțiile deciziilor amintite își păstrează valabilitatea și în prezenta cauză.”

Decizia nr. 284 din 7 mai 2019 referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor [mai multor acte normative] [OMISSIS] „44. Referitor la critica privind încălcarea articolului 41 din Constituție, prin Decizia nr. 192 din 23 martie 2017, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 425 din 8 iunie 2017, paragraful 19, Curtea a reținut că, potrivit articolului 41 alineatul (2) din Constituție, salariații au dreptul la măsuri de protecție socială care privesc: securitatea și sănătatea salariaților, regimul de muncă al femeilor și al tinerilor, instituirea unui salariu minim brut pe țară, repausul săptămânal, concediul de odihnă plătit, prestarea muncii în condiții deosebite sau speciale, formarea profesională, «precum și în alte situații specifice, stabilite prin lege». Prin urmare, nu există o obligație constituțională a legiuitorului de a reglementa acordarea de ajutoare sau indemnizații la ieșirea la pensie, retragere, încetarea raporturilor de serviciu ori la trecerea în rezervă. 45. Referindu-se la compatibilitatea prevederilor de lege criticate cu dispozițiile constituționale și convenționale referitoare la dreptul de proprietate, prin Decizia nr. 192 din 23 martie 2017, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 425 din 8 iunie 2017, paragraful 18, Curtea a reiterat că, potrivit jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului (a se vedea spre exemplu Hotărârea din 8 noiembrie 2005, pronunțată în cauza *Kechko împotriva Ucrainei*, paragraful 23), statul este în măsură să stabilească ce beneficii trebuie plătite angajaților săi din bugetul de stat. Astfel, statul poate dispune introducerea, suspendarea sau încetarea plății unor astfel de beneficii, prin modificări legislative corespunzătoare. În același sens este și Decizia din 6 decembrie 2011, pronunțată în cauzele conexe nr. 44.232/11 și nr. 44.605/11, *Felicia Mihăieș împotriva României și Adrian Gavril Senteș împotriva României*, paragrafele 15 și 19, prin care Curtea Europeană a Drepturilor Omului amintește că, datorită unei cunoașteri directe a propriei societăți și a necesităților acesteia, autoritățile naționale se află, în principiu, într-o poziție mai adecvată decât instanța internațională pentru a stabili ce anume este «de utilitate publică». 44. În

consecință, în cadrul mecanismului de protecție creat de convenție, este de competența acestora să se pronunțe primele cu privire la existența unei probleme de interes general. Considerând normal ca legiuitorul să dispună de o mare libertate în conducerea unei politici economice și sociale, Curtea Europeană a Drepturilor Omului respectă modul în care legiuitorul național percepe imperatiile «utilității publice», cu excepția cazului în care raționamentul său se dovedește în mod vădit lipsit de orice temei rezonabil. 46. În ceea ce privește critica raportată la dispozițiile articolului 47 alineatele (1) și (2) din Constituție, prin Decizia nr. 366 din 30 mai 2017, paragrafele 23 și 24, Curtea a reținut ca relevante considerentele Deciziei nr. 765 din 15 iunie 2011, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 476 din 6 iulie 2011, în care a constatat că «stabilirea aceluși standard al nivelului de trai care poate fi considerat ca fiind decent trebuie apreciată de la caz la caz, în funcție de o serie de factori conjuncturali. Situația economică a țării, resursele de care dispune statul în vederea atingerii acestui obiectiv, dar și nivelul de dezvoltare al societății, gradul de cultură și civilizație la un anumit moment și modul de organizare a societății reprezintă deopotrivă coordonate care trebuie luate în considerare atunci când se evaluează nivelul „decent” al vieții. În concluzie, aprecierea modului și a măsurii în care statul reușește să ducă la îndeplinire obligația de a asigura un nivel de trai decent trebuie să fie raportată la acești factori, nefiind posibilă stabilirea unui standard fix, imuabil». Or, în lumina acestor considerente, Curtea a apreciat că dispozițiile legale criticate nu pot fi privite ca aducând atingere dreptului constituțional la un nivel de trai decent, ci mai degrabă ca instituind un set de măsuri de adaptare la condițiile economico-sociale existente, în funcție de care nivelul de trai nu poate fi evaluat ca având un standard mai ridicat (a se vedea în acest sens și Decizia nr. 154 din 27 martie 2018, paragraful 28). 47. Cu privire la invocarea articolului 53 din Constituție, prin Decizia nr. 170 din 19 martie 2015, paragraful 21, Curtea a reținut, în esență, că ajutoarele sau indemnizațiile la ieșirea la pensie, retragere, încetarea raporturilor de serviciu ori la trecerea în rezervă «reprezintă beneficii acordate anumitor categorii socioprofesionale în virtutea statutului special al acestora, fără a avea însă un temei constituțional». La paragraful 23 al aceleiași decizii, Curtea a precizat că ajutoarele ori indemnizațiile la care se referă textul de lege criticat nu fac parte din această categorie de drepturi, astfel că legiuitorul este liber să dispună cu privire la conținutul, limitele și condițiile de acordare a acestora și, de asemenea, să dispună diminuarea ori chiar încetarea acordării acestora, fără a fi necesară întrunirea condițiilor stabilite de articolul 53 din Legea fundamentală (a se vedea în acest sens și Decizia nr. 154 din 27 martie 2018, paragraful 29). 48. Având în vedere că nu au intervenit elemente noi, de natură să justifice reconsiderarea jurisprudenței în materie a Curții Constituționale, considerentele și soluțiile deciziilor mai sus amintite își păstrează valabilitatea și în prezenta cauză.”

II.3. JURISPRUDENȚA ÎNALTEI CURȚI DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE

Decizia nr. 79/2017 – ÎCCJ, Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept:

[OMISSIS] [puncte citate anterior la rubrica „Obiectul procesului. Procedura în fața instanței naționale”]

Decizia nr. 16/2015 – ÎCCJ, Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept:

„Rațiunea măsurii dispuse de legiuitor își are izvorul într-o situație de excepție, respectiv criza economică a țării, context în care Curtea Europeană a Drepturilor Omului a admis că statul are dreptul de a suspenda sau suprima anumite retribuții și că, prin adoptarea Legii nr. 118/2010, ingerința statului a fost prevăzută de lege și a urmărit un interes public, respectiv protejarea echilibrului fiscal între cheltuielile și veniturile statului, pe fondul crizei economice din țară (Decizia de inadmisibilitate pronunțată la data de 6 decembrie 2011 în cauzele conexe nr. 44.232/11 și nr. 44.605/11, Felicia Mihăieș și Adrian Gavril Senteș împotriva României). Referitor la natura drepturilor acordate cu prilejul ieșirii la pensie, retragerii, încetării raporturilor de serviciu ori trecerii în rezervă, Curtea Constituțională a statuat că aceste drepturi reprezintă beneficii acordate anumitor categorii socioprofesionale în virtutea statutului special al acestora. Ele nu fac parte din categoria drepturilor fundamentale, astfel că legiuitorul este în drept să dispună cu privire la conținutul, limitele și condițiile de acordare a acestora, precum și să dispună diminuarea ori chiar încetarea acordării lor, fără a fi necesară întrunirea condițiilor stabilite de articolul 53 din Legea fundamentală (deciziile nr. 1.576 din 7 decembrie 2011, nr. 326 din 25 iunie 2013 și nr. 334 din 12 iunie 2014).

De altfel, instanța de contencios constituțional a reținut constant în jurisprudența sa faptul că statul are deplină legitimitate constituțională de a acorda sporuri, premii periodice și alte stimulente personalului plătit din fonduri publice, în funcție de veniturile bugetare pe care le realizează. Acestea sunt drepturi salariale suplimentare, iar nu drepturi fundamentale consacrate și garantate de Constituție. Legiuitorul are libertatea de a le modifica în diferite perioade de timp, de a le suspenda și chiar de a dispune anularea lor (deciziile Curții Constituționale nr. 108 din 14 februarie 2006, nr. 1.250 din 7 octombrie 2010 și nr. 1.658 din 28 decembrie 2010).

Din perspectiva existenței dreptului la acordarea de ajutoare/indemnizații prezintă relevanță dispozițiile articolului 15 alineatul (1) din Legea nr. 118/2010, prin care au fost abrogate expres o serie de prevederi legale, enumerate limitativ, printre care nu figurează Legea nr. 330/2009 ori anumite dispoziții ale acesteia.

Abrogarea Legii nr. 330/2009 a fost dispusă prin articolul 39 lit. w) din Legea nr. 284/2010.

În noul cadru legislativ, aplicabil începând cu anul 2011, dreptul la acordarea de ajutoare la ieșirea la pensie, retragere ori la trecerea în rezervă a fost prevăzut la articolul 20 din anexa nr. VII la Legea nr. 284/2010.

Totodată, la articolul 13 alineatul (1) din Legea nr. 285/2010 s-a prevăzut că: «Articolul 13. – (1) În anul 2011, dispozițiile legale privind acordarea ajutoarelor sau, după caz, indemnizațiilor la ieșirea la pensie, retragere, încetarea raporturilor de serviciu ori la trecerea în rezervă nu se aplică.»

Din interpretarea normelor legale enunțate rezultă că voința legiuitorului nu a fost aceea de eliminare a beneficiilor acordate unor categorii socioprofesionale, respectiv de încetare a existenței dreptului la acordarea de ajutoare/indemnizații, ci doar de suspendare a exercițiului acestui drept.

Rațiunea acestei interpretări este impusă și de succesiunea în timp a actelor normative prin care legiuitorul a dispus, cu caracter temporar, măsura neaplicării dispozițiilor legale privind ajutoarele/indemnizațiile în anii 2011-2015.

Sub acest aspect, relativ la măsurile financiare instituite prin Legea nr. 283/2011 pentru anul 2012, Curtea Constituțională a reținut că aceste măsuri nu aduc atingere înseși substanței drepturilor bănești vizate, ci doar amână acordarea ajutoarelor/indemnizațiilor pe o perioadă limitată de timp, pentru a nu se crea o datorie bugetară imposibil de acoperit, în contextul unui echilibru financiar marcat de criză (deciziile nr. 1.576 din 7 decembrie 2011 și nr. 291 din 23 mai 2013).

Prin urmare, se impune a se reține că efectele dispozițiilor articolului 9 din Legea nr. 118/2010 au vizat exercițiul dreptului la acordarea de ajutoare/indemnizații, în sensul suspendării acestuia în perioada 3 iulie-31 decembrie 2010, și nu existența acestui drept.”

Decizia nr. XXIII/2005 privind recursul în interesul legii, declarat de procurorul general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, cu privire la aplicabilitatea dispozițiilor articolului 41¹ alineatul (1) din Legea nr. 50/1996, introdus prin Ordonanța Guvernului nr. 83/2000, referitoare la acordarea primei pentru concediul de odihnă:

„Suspendarea exercițiului dreptului nu echivalează cu însăși înlăturarea lui. [...] Ca urmare, pentru ca un drept prevăzut să nu devină doar o obligație lipsită de conținut, redusă la *nudum ius*, ceea ce ar constitui o îngrădire nelegitimă a exercitării lui, un atare drept nu poate fi considerat că nu a existat în perioada celor 2 ani, pentru care exercițiul lui a fost suspendat, iar nu înlăturat. [...] De aceea, respectarea principiului încrederii în statul de drept, care implică asigurarea aplicării legilor adoptate în spiritul și litera lor, concomitent cu eliminarea oricărei tendințe de reglementare a unor situații juridice fictive, face necesar ca titularii drepturilor recunoscute să nu poată fi obstaculați de a se bucura efectiv de acestea pentru perioada în care au fost prevăzute de lege. În atare situație, în mod corect au procedat instanțele care au considerat că dreptul la acțiune pentru calculul și plata primei de concediu s-a născut la data de 1 ianuarie 2003, când a încetat orice cauză de suspendare ori de neaplicare a prevederilor articolului 41¹ alineatul (1) din Legea nr. 50/1996, modificată și completată prin Ordonanța Guvernului nr. 83/2000.”

III. DISPOZIȚII ALE DREPTULUI UNIUNII EUROPENE PERTINENTE

Instanța de trimitere apreciază că în cauză sunt aplicabile dispozițiile cuprinse în:

Tratatul privind Uniunea Europeană

Articolul 2: *„Uniunea se întemeiază pe valorile respectării demnității umane, libertății, democrației, egalității, statului de drept, precum și pe respectarea drepturilor omului, inclusiv a drepturilor persoanelor care aparțin minorităților. Aceste valori sunt comune statelor membre într-o societate caracterizată prin pluralism, nediscriminare, toleranță, justiție, solidaritate și egalitate între femei și bărbați.*

Articolul 19 alineatul (1) al doilea paragraf: *„Statele membre stabilesc căile de atac necesare pentru a asigura o protecție jurisdicțională efectivă în domeniile reglementate de dreptul Uniunii”.*

Decizia 2006/928 din 13 decembrie 2006 de stabilire a unui mecanism de cooperare și de verificare a progresului realizat de România în vederea atingerii anumitor obiective de referință specifice în domeniul reformei sistemului judiciar și al luptei împotriva corupției – Preambul: *„(1) Uniunea Europeană este instituită pe principiul statului de drept, un principiu comun tuturor statelor membre. (2) Spațiul de libertate, securitate și justiție, precum și piața internă instituite prin Tratatul privind Uniunea Europeană și Tratatul de instituire a Comunității Europene se bazează pe convingerea reciprocă în privința faptului că deciziile și practicile administrative și judiciare din toate statele membre respectă pe deplin statul de drept. (3) Această condiție implică existența, în toate statele membre, a unui sistem judiciar și administrativ imparțial, independent și eficient, înzestrat cu mijloace suficiente, între altele, pentru a lupta împotriva corupției.”*

Hotărârea Curții de Justiție a Uniunii Europene (Marea Cameră) din 27 februarie 2018 în cauza C-64/16, Asociação Sindical dos Juizes Portugueses:

”30 Potrivit articolului 2 TUE, Uniunea se întemeiază pe valori, precum statul de drept, care sunt comune statelor membre într-o societate caracterizată printre altele prin justiție. În această privință, trebuie arătat că încrederea reciprocă dintre statele membre și în special dintre instanțele lor se întemeiază pe premisa fundamentală potrivit căreia statele membre împărtășesc o serie de valori comune pe care se întemeiază Uniunea, după cum se precizează la acest articol 2 TUE [a se vedea în acest sens Avizul 2/13 (Aderarea Uniunii la CEDO) din 18 decembrie 2014, EU:C:2014:2454, punctul 168].

31 Uniunea este o uniune de drept în care justițiabilii au dreptul de a contesta în justiție legalitatea oricărei decizii sau a oricărui act național referitor la aplicarea în privința lor a unui act al Uniunii (a se vedea în acest sens Hotărârea din 3

octombrie 2013, *Inuit Tapiriit Kanatami și alții/Parlamentul și Consiliul*, C-583/11 P, EU:C:2013:625, punctele 91 și 94, precum și jurisprudența citată).

32 Articolul 19 TUE, care concretizează valoarea statului de drept afirmată la articolul 2 TUE, încredințează sarcina asigurării controlului jurisdicțional în ordinea juridică a Uniunii nu numai Curții, ci și instanțelor naționale [a se vedea în acest sens Avizul 1/09 (Acordul privind crearea unui sistem unic de soluționare a litigiilor în materie de brevete) din 8 martie 2011, EU:C:2011:123, punctul 66; Hotărârea din 3 octombrie 2013, *Inuit Tapiriit Kanatami și alții/Parlamentul și Consiliul*, C-583/11 P, EU:C:2013:625, punctul 90, precum și Hotărârea din 28 aprilie 2015, *T & L Sugars și Sidul Açucares/Comisia*, C-456/13 P, EU:C:2015:284, punctul 45].

33 Astfel, aceste instanțe îndeplinesc în colaborare cu Curtea funcția care le este atribuită în comun în scopul de a garanta respectarea dreptului în interpretarea și în aplicarea tratatelor [a se vedea în acest sens Avizul 1/09 (Acordul privind crearea unui sistem unic de soluționare a litigiilor în materie de brevete) din 8 martie 2011, EU:C:2011:123, punctul 69, precum și Hotărârea din 3 octombrie 2013, *Inuit Tapiriit Kanatami și alții/Parlamentul și Consiliul*, C-583/11 P, EU:C:2013:625, punctul 99].

34 Prin urmare, revine statelor membre, în special în temeiul principiului cooperării loiale, prevăzut la articolul 4 alineatul (3) primul paragraf TUE, obligația de a asigura aplicarea și respectarea dreptului Uniunii pe teritoriul lor [a se vedea în acest sens Avizul 1/09 (Acordul privind crearea unui sistem unic de soluționare a litigiilor în materie de brevete) din 8 martie 2011, EU:C:2011:123, punctul 68]. Pe acest temei și astfel cum prevede articolul 19 alineatul (1) al doilea paragraf TUE, statele membre stabilesc căile de atac necesare pentru a asigura justițiabililor respectarea dreptului lor la protecție jurisdicțională efectivă în domeniile reglementate de dreptul Uniunii. Astfel, statelor membre le revine obligația de a prevedea un sistem de căi de atac și de proceduri care să asigure un control jurisdicțional efectiv în domeniile menționate (a se vedea în acest sens Hotărârea din 3 octombrie 2013, *Inuit Tapiriit Kanatami și alții/Parlamentul și Consiliul*, C-583/11 P, EU:C:2013:625, punctele 100 și 101, precum și jurisprudența citată).

35 Astfel, principiul protecției jurisdicționale efective a drepturilor conferite justițiabililor de dreptul Uniunii la care se referă articolul 19 alineatul (1) al doilea paragraf TUE constituie un principiu general al dreptului Uniunii, care decurge din tradițiile constituționale comune ale statelor membre, care a fost consacrat la articolele 6 și 13 din Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, semnată la Roma la 4 noiembrie 1950, și care în prezent este afirmat la articolul 47 din cartă (a se vedea în acest sens Hotărârea din 13 martie 2007, *Unibet*, C-432/05, EU:C:2007:163, punctul 37, și Hotărârea din 22 decembrie 2010, *DEB*, C-279/09, EU:C:2010:811, punctele 29-33).

36 Existența însăși a unui control jurisdicțional efectiv destinat să asigure respectarea dreptului Uniunii este inerentă unui stat de drept (a se vedea în acest sens Hotărârea din 28 martie 2017, *Rosneft*, C-72/15, EU:C:2017:236, punctul 73 și jurisprudența citată).

37 În consecință, orice stat membru trebuie să se asigure că organismele care, în calitate de „instanță” în sensul definit de dreptul Uniunii, fac parte din sistemul său de căi de atac în domeniile reglementate de dreptul Uniunii îndeplinesc cerințele unei protecții jurisdicționale efective. [...]

42 Garanția independenței, inerentă misiunii instanței (a se vedea în acest sens Hotărârea din 19 septembrie 2006, *Wilson*, C-506/04, EU:C:2006:587, punctul 49, Hotărârea din 14 iunie 2017, *Online Games și alții*, C-685/15, EU:C:2017:452, punctul 60, precum și Hotărârea din 13 decembrie 2017, *El Hassani*, C-403/16, EU:C:2017:960, punctul 40), se impune nu numai la nivelul Uniunii, în privința judecătorilor Uniunii și a avocaților generali ai Curții, astfel cum prevede articolul 19 alineatul (2) al treilea paragraf TUE, ci și la nivelul statelor membre, în privința instanțelor naționale.

43 Independența instanțelor naționale este în special esențială pentru buna funcționare a sistemului de cooperare judiciară constituit de mecanismul trimiterii preliminare prevăzut la articolul 267 TFUE, întrucât, potrivit jurisprudenței constante amintite la punctul 38 din prezenta hotărâre, acest mecanism nu poate fi activat decât de un organism care are sarcina de a aplica dreptul Uniunii și care îndeplinește printre altele acest criteriu de independență.

44 Noțiunea de independență presupune în special ca organismul respectiv să își exercite funcțiile jurisdicționale în mod complet autonom, fără a fi supus vreunei legături ierarhice sau de subordonare și fără să primească dispoziții sau instrucțiuni, indiferent de originea lor, și să fie astfel protejat de intervenții sau de presiuni exterioare susceptibile să aducă atingere independenței de judecată a membrilor săi și să influențeze deciziile acestora (a se vedea în acest sens Hotărârea din 19 septembrie 2006, *Wilson*, C-506/04, EU:C:2006:587, punctul 51, precum și Hotărârea din 16 februarie 2017, *Margarit Panicello*, C-503/15, EU:C:2017:126, punctul 37 și jurisprudența citată).

45 Or, la fel ca inamovibilitatea membrilor organismului vizat (a se vedea în special Hotărârea din 19 septembrie 2006, *Wilson*, C-506/04, EU:C:2006:587, punctul 51), perceperea de către aceștia a unei remunerații cu un nivel adecvat în raport cu importanța funcțiilor pe care le exercită constituie o garanție inerentă independenței judecătorilor.

46 În speță, trebuie arătat că, astfel cum reiese din indicațiile instanței de trimitere, măsurile de reducere salarială în discuție în litigiul principal au fost adoptate în temeiul unor imperative legate de eliminarea deficitului bugetar excesiv al statului portughez și în contextul unui program de asistență financiară din partea Uniunii către acest stat membru.”

IV. MOTIVELE CARE AU DETERMINAT INSTANȚA SĂ FORMULEZE CEREREA DE DECIZIE PRELIMINARĂ

Potrivit articolului 267 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene: *„Curtea de Justiție a Uniunii Europene este competentă să se pronunțe, cu titlu preliminar, cu privire la: (a) interpretarea tratatelor; (b) validitatea și interpretarea actelor adoptate de instituțiile, organele, oficiile sau agențiile Uniunii; În cazul în care o asemenea chestiune se invocă în fața unei instanțe dintr-un stat membru, această instanță poate, în cazul în care apreciază că o decizie în această privință îi este necesară pentru a pronunța o hotărâre, să ceară Curții să se pronunțe cu privire la această chestiune.”*

Deși apelantele nu invocă expres în susținerea apelului inițial dispozițiile articolului 19 alineatul (1) al doilea paragraf TUE ca normă de referință, totuși, Curtea [de Apel] urmează să le rețină ca atare, având în vedere modul de formulare a apelului și precizările aduse de reprezentanta apelantelor la 17.11.2023 prin punctul de vedere favorabil cererii de decizie preliminară. De altfel, în apel s-a precizat, între altele, că neacordarea dreptului reclamat, protejat de dispozițiile articolului 74 alineatul (2) din Legea nr. 304/2004 privind statutul judecătorilor și procurorilor, încalcă dreptul de proprietate, drepturile salariale ale judecătorilor și procurorilor neputând fi diminuate sau suspendate decât în cazurile prevăzute de lege, în raport cu independența judecătorilor. De asemenea, apelantele au mai menționat că acest drept este aferent statutului constituțional al magistraților, statut dezvoltat prin lege organică, fiind vorba de o indemnizație de gratificare a activității continue în magistratură timp de 20 de ani. Totodată, prin punctul de vedere înaintat instanței de apel la 17.11.2023, reprezentanta apelantelor, JT, a precizat că dreptul respectiv este acordat pentru recunoașterea loialității profesionale, pentru privațiunile, riscurile, interdicțiile și incompatibilitățile impuse de statut și suportate de magistrați în cursul carierei lor, invocând prevederile articolului 19 din Tratatul privind Uniunea Europeană.

Dispozițiile constituționale se completează cu jurisprudența Curții de Justiție a Uniunii Europene pentru a asigura toate garanțiile inerente independenței judecătorilor, iar conform jurisprudenței CJUE precitate, respectiv Hotărârea Marii Camere din 27 februarie 2018 în cauza C-64/16, Associação Sindical dos Juizes Portugueses, perceperea de judecători a unei remunerații cu un nivel adecvat în raport cu importanța funcțiilor pe care le exercită constituie o garanție inerentă independenței judecătorilor.

De la data intrării în vigoare a Legii nr. 303/2004 (27.09.2004), le-a fost recunoscut magistraților dreptul de a primi o indemnizație cu ocazia pensionării, formă de grațitudine pentru prestarea acestei funcții în mod neîntrerupt în condiții respectabile pentru o lungă perioadă de timp. Această sumă acordată la ieșirea la pensie a magistraților sau la eliberarea din funcție pentru motive [ne]imputabile nu este un drept de asigurări sociale, ci este un drept asociat prestării unei anumite activități în temeiul unui raport de muncă (este drept, unul special pentru magistrați), natura juridică a acestui ajutor fiind aceea a unui drept de natură

salarială sau asimilat acestuia, o remunerație, deoarece derivă dintr-un raport de muncă care a încetat. În interpretarea și aplicarea articolului 81 alineatul (1) din Legea nr. 303/2004, instanțele au stabilit că această compensație trebuia calculată la nivelul indemnizației de încadrare lunară brută din luna pensionării (iar nu aceea din luna plății efective când era în vigoare un nou act normativ care limita retroactiv cuantumul plăților făcute după o anumită dată), că data în raport cu care se stabilește existența sau nu a acestui drept este aceea publicării în Monitorul Oficial a decretului prezidențial conform dispozițiilor articolului 65 alineatul (1) litera (b) din Legea nr. 303/2004, iar nu data când magistratul a formulat cerere de pensionare sau data la care Consiliului Superior al Magistraturii a propus Președintelui României eliberarea din funcție [OMISSIS].

În perioada 2010-2022, plata indemnizației [prevăzute la] articolul 81 alineatul (1) din Legea nr. 303/2004 nu s-a mai făcut, fiind suspendată în temeiul unor acte normative privind măsuri necesare în vederea restabilirii echilibrului bugetar [OMISSIS]. [dispozițiile succesive de suspendare a plății indemnizației în cauză]

Dispozițiile respective fac parte din legi anuale de salarizare a personalului plătit din [fonduri] publice și prevăd, încă din anul 2010, că nu se acordă ajutoarele sau, după caz, indemnizațiile la ieșirea la pensie, retragere, încetarea raporturilor de serviciu ori la trecerea în rezervă.

Similar cu situația de fapt reținută în Hotărârea Curții de Justiție a Uniunii Europene (Marea Cameră) din 27 februarie 2018 pronunțată în cauza C-64/16, *Associação Sindical dos Juízes Portugueses*, măsurile de reducere salarială în discuție au fost adoptate în temeiul unor imperative legate de eliminarea deficitului bugetar excesiv al statului român și în contextul primirii asistenței financiare din partea Uniunii Europene. De altfel, mai multe dintre Notele de fundamentare care însoțesc [ordonanțele de urgență ale Guvernului prin care s-a dispus suspendarea succesivă a plății indemnizației] arată explicit că s-a luat în considerare faptul că, în situația neadoptării acestor măsuri în regim de urgență, deficitul bugetar va depăși pragul de 3 % din produsul intern brut prevăzut de Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene, ratificat prin Legea nr. 13/2008, ceea ce va determina declanșarea de către Comisia Europeană a procedurii de deficit excesiv, fapt care determină incidența dreptului Uniunii Europene în speță.

Prin Legea nr. 303/2022 privind statutul judecătorilor și procurorilor în vigoare de la 16.12.2022, [OMISSIS] s-a prevăzut că, la data intrării în vigoare a acestei legi, se abrogă Legea nr. 303/2004 privind statutul judecătorilor și procurorilor, republicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 826 din 13 septembrie 2005, cu modificările și completările ulterioare. **În consecință, după ce, în intervalul 03.07.2010-15.12.2022, articolul 81 alineatul (1) din Legea nr. 303/2004 nu s-a aplicat, de la 16.12.2022, articolul 81 alineatul (1) din Legea nr. 303/2004 a fost abrogat.** *Potrivit Expunerii de motive care însoțește* Legea nr. 303/2022: „Prin Programul de Guvernare 2021-2024, Guvernul României s-a angajat să asigure armonizarea legislației privind organizarea și

funcționarea Justiției cu principiile din instrumentele internaționale ratificate de România, precum și cu luarea în considerare a tuturor recomandărilor formulate în cadrul mecanismelor europene (MCV, GRECO, Comisia de la Veneția, *Raportul CE privind statul de drept*) și a deciziilor Curții Constituționale.”

În baza articolului 66 din Legea nr.24/2000, în cazuri speciale, aplicarea unui act normativ poate fi suspendată printr-un alt act normativ de același nivel sau de nivel superior care va prevedea, în mod expres, data la care se produce suspendarea, precum și durata ei determinată, urmând ca, la expirarea duratei de suspendare, actul normativ sau dispoziția afectată de suspendare să reintre de drept în vigoare.

[OMISSIS]

Chiar dacă Curtea Constituțională a României a apreciat că indemnizațiile pentru pensionare nu fac parte din categoria drepturilor fundamentale, astfel că legiuitorul este liber să dispună cu privire la conținutul, limitele și condițiile de acordare a acestora, precum și să dispună diminuarea ori chiar încetarea acordării acestora, totuși, în cazul judecătorilor (magistraților), se pune problema afectării independenței lor prin efectul suspendării îndelungate, urmate de abrogarea lor.

Statutul judecătorilor și procurorilor este reglementat în România la nivel constituțional, în articolul 125 – pentru judecători și în articolul 132 – pentru procurori, dispoziții care fac parte din titlul III „*Autoritățile publice*”, capitolul VI „*Autoritatea judecătorească*”, secțiunea 1 „*Instanțele judecătorești*” (articolele 124-130), secțiunea a 2-a „*Ministerul Public*” (articolele 131 și 132) și secțiunea a 3-a „*Consiliul Superior al Magistraturii*” (articolele 133 și 134). Potrivit articolului 125 din Legea fundamentală, judecătorii numiți de Președintele României sunt inamovibili; propunerile de numire, precum și promovarea, transferarea și sancționarea judecătorilor sunt de competența Consiliului Superior al Magistraturii, iar funcția de judecător este incompatibilă cu orice altă funcție publică sau privată, cu excepția funcțiilor didactice din învățământul superior.

Atât în jurisprudența Curții Constituționale a României, cât și în jurisprudența altor curți constituționale s-a statuat că stabilitatea financiară a magistraților reprezintă una dintre garanțiile independenței justiției. Așa cum reține constant *Curtea Constituțională a României* (Decizia nr. 873 din 25 iunie 2010), atât independența justiției – componenta instituțională (conceptul „independenței judecătorilor” nereferindu-se exclusiv la judecători, ci acoperind sistemul judiciar în întregime), cât și independența judecătorului – componenta individuală implică existența unor numeroase aspecte, cum ar fi: lipsa imixtiunii celorlalte puteri în activitatea de judecată, faptul că niciun alt organ decât instanțele nu poate decide asupra competențelor lor specifice prevăzute prin lege, existența unei proceduri prevăzute de lege referitoare la căile de atac ale hotărârilor judecătorești, existența unor fonduri bănești suficiente pentru desfășurarea și administrarea activității de judecată, procedura de numire și promovare în funcție a magistraților și, eventual, perioada pentru care sunt numiți, condiții de muncă adecvate, existența unui

număr suficient de magistrați ai instanței respective pentru a evita un volum de muncă excesiv și pentru a permite finalizarea proceselor într-un termen rezonabil, remunerare proporțională cu natura activității, repartizarea imparțială a dosarelor, posibilitatea de a forma asociații ce au ca principal obiect protejarea independenței și a intereselor magistraților etc.

Principiul independenței justiției nu poate fi restrâns numai la cuantumul remunerației (cuprinzând atât salariul, cât și pensia) magistraților, acest principiu implicând o serie de garanții, cum ar fi statutul magistraților (condițiile de acces, procedura de numire, garanții solide care să asigure transparența procedurilor prin care sunt numiți magistrații, promovarea și transferul, suspendarea și încetarea funcției), stabilitatea sau inamovibilitatea acestora, garanțiile financiare, independența administrativă a magistraților, precum și independența puterii judecătorești față de celelalte puteri în stat. Pe de altă parte, *independența justiției include securitatea financiară a magistraților, care presupune și asigurarea unei garanții sociale.*

Curtea Constituțională din Republica Cehă, prin Hotărârea din 14 iulie 2005, a reținut că, în statele democratice, securitatea financiară este recunoscută în mod clar ca unul dintre elementele esențiale care asigură independența judecătorilor. *Curtea Constituțională din Letonia*, prin Hotărârea din 18 ianuarie 2010, a declarat neconstituționale și inaplicabile anumite prevederi din Legea referitoare la puterea judiciară, constatând că acestea contravin principiului independenței judecătorilor, consacrat prin articolul 83 din Constituția letonă. S-a constatat că noțiunea de independență a judecătorilor include o remunerație adecvată, comparabilă cu prestigiul profesiei și cu scopul responsabilității lor. Luând în considerare statutul judecătorului, scopul remunerației judecătorilor este atât de a asigura independența, cât și de a compensa în mod parțial restricțiile impuse prin lege. Totodată, cerința asigurării unei remunerații adecvate pentru judecători este nu numai în conexiune cu principiul independenței judecătorilor, dar și cu cerințele de calificare și competență stabilite și cu interdicțiile impuse acestora. *Curtea Constituțională din Lituania*, prin Hotărârea din 12 iulie 2001, a statuat că, în statele democratice, este acceptat faptul că judecătorul care trebuie să soluționeze litigiile din societate, inclusiv acelea între persoane fizice sau juridice și stat, nu trebuie să aibă numai o înaltă calificare profesională și o reputație perfectă, dar trebuie să fie independent din punct de vedere material și trebuie să aibă un sentiment de siguranță cu privire la viitorul său. Statul are obligația de a stabili remunerația judecătorilor astfel încât să compenseze statutul, funcțiile și responsabilitățile acestora, iar menținerea remunerației judecătorilor este una dintre garanțiile independenței judecătorilor.

Principiile fundamentale privind independența magistraturii, adoptate de cel de-al VII-lea Congres al Națiunilor Unite pentru prevenirea crimei și tratamentul delincvenților (Milano, 26 august-6 septembrie 1985) și confirmate de Adunarea Generală a Organizației Națiunilor Unite prin rezoluțiile nr. 40/32 din 29 noiembrie 1985 și nr. 40/146 din 13 decembrie 1985, prevăd în mod expres prin articolul 11 că *„durata mandatului judecătorilor, independența acestora,*

siguranța lor, remunerația corespunzătoare, condițiile de muncă, pensiile și vârsta de pensionare sunt în mod adecvat garantate prin lege”.

Standardele Minime de Independență Judiciară, adoptate de International Bar Association în 1982, prevăd că „pensiile și salariile judiciare ar trebui să fie modificate conform creșterii prețurilor, independent de controlul executivului (punctul 14). În anumite state, salariile judecătorilor sunt protejate împotriva scăderilor, deși măririle salariale pot depinde de puterea executivă și cea legislativă.”

Recomandarea nr. R (94) 12 cu privire la independența, eficacitatea și rolul judecătorilor, adoptată la 13 octombrie 1994 de Comitetul Miniștrilor al Consiliului Europei, subliniind importanța independenței judecătorilor în scopul întăririi preeminenței dreptului în statele democratice și în considerarea articolului 6 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, precum și a *Principiilor fundamentale ale Organizației Națiunilor Unite privind independența magistraturii*, anterior menționate, a stabilit, printre alte importante măsuri pe care statele membre urmează să le adopte, și pe aceea „*de a veghea ca statutul și remunerația judecătorilor să fie pe măsura demnității profesiei lor și a responsabilităților pe care și le asumă*”.

Recomandarea CM/Rec(2010)12 a Comitetului Miniștrilor către statele membre cu privire la judecători: independența, eficiența și responsabilitățile (adoptată de Comitetul Miniștrilor în 17 noiembrie 2010, la cea de-a 1098-a întâlnire a delegaților miniștrilor) prevede că: „54. *Remunerarea judecătorilor trebuie să fie pe măsura rolului și responsabilităților lor și să aibă un nivel suficient pentru a-i face imuni la orice presiune menită să influențeze deciziile.* Trebuie să existe garanții pentru menținerea unei remunerații rezonabile în caz de boală, concediu de maternitate sau de paternitate, precum și pentru plata unei pensii pentru limită de vârstă, care ar trebui să fie raportate în mod rezonabil la nivelul de remunerare a judecătorilor în exercițiu. Trebuie introduse dispoziții legale specifice care să instituie o măsură de protecție împotriva unei reduceri a remunerației care ar viza în mod specific judecătorii. 55. Trebuie evitate sistemele în care remunerația de bază a judecătorilor depinde de performanță, căci s-ar putea crea dificultăți pentru independența judecătorilor.”

Articolul 6.4 din Carta europeană privind statutul judecătorilor, adoptată în anul 1998, prevede că: „*În mod special, statutul garantează judecătorului sau judecătorei care a împlinit vârsta legală pentru încetarea funcției, după ce a exercitat-o ca profesie o perioadă determinată, plata unei pensii al cărei nivel trebuie să fie cât mai apropiat posibil de acela al ultimei remunerații primite pentru activitatea jurisdicțională.*”

Comisia de la Veneția (Comisia Europeană pentru Democrație prin Drept), în Raportul privind independența sistemului judiciar adoptat în cadrul celei de-a 82-a sesiuni plenare (Veneția, 12-13 martie 2010) reține că remunerația judecătorilor trebuie să corespundă demnității profesiei, iar o remunerație

adekvată este necesară pentru a proteja judecătorii de ingerințe exterioare. Spre exemplu, Constituția Poloniei garantează judecătorilor o remunerație consistentă în raport cu demnitatea funcției și cu scopul pentru care își îndeplinesc îndatoririle lor. *Remunerația magistraților trebuie stabilită ținând seama de situația socială din țară și trebuie să fie comparabilă cu nivelul remunerației înalților funcționari*, determinată în funcție de un barem general și de criterii obiective și transparente. Bonusurile care includ un element discreționar trebuie să fie excluse.

Ca principiu, salarizarea judecătorilor se stabilește ținându-se seama de locul și rolul justiției în statutul de drept, de importanța socială a muncii, de răspunderea, complexitatea, dificultățile și riscurile în exercitarea profesiei, de incompatibilitățile și interdicțiile prevăzute de lege pentru această categorie de personal. Salarizarea trebuie să le asigure magistraților o reală independență economică, cerință esențială pentru protecția acestora împotriva oricărei atingeri aduse independenței și imparțialității lor în îndeplinirea actului de justiție.

Rezumând cu privire la cererea de decizie preliminară, în România a fost păstrat în legislație un drept al magistraților (judecători și procurori) la indemnizație pentru pensionare (respectiv o sumă egală cu șapte indemnizații de încadrare lunare brute), drept salarial al cărui exercițiu a fost suspendat anterior abrogării, în mod continuu și pentru o perioadă îndelungată (2010-2022), din rațiuni legate în principal de constrângeri de eliminare a unui deficit bugetar excesiv (legiuitorul invocând expres pragul de 3 % din produsul intern brut prevăzut de Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene, ratificat prin Legea nr. 13/2008, respectiv declanșarea de Comisia Europeană a procedurii de deficit excesiv). Astfel, textul de lege care prevedea dreptul a fost, în fapt, lipsit de eficiență, așa încât speranța titularilor acestor drepturi, deși avea un suport legal, era în realitate lipsită de conținut. Guvernul României s-a angajat să asigure armonizarea legislației privind organizarea și funcționarea justiției cu principiile din instrumentele internaționale ratificate de România, iar în anul 2022, textul a fost abrogat printr-o lege adoptată inclusiv în scopul luării în considerare a rapoartelor întocmite de Comisie pe baza Deciziei 2006/928 și în special a recomandărilor formulate în rapoartele menționate, în temeiul principiului cooperării loiale prevăzut la articolul 4 alineatul (3) TUE. Chiar dacă acest drept salarial nu face parte din categoria drepturilor fundamentale, astfel că legiuitorul este liber să dispună cu privire la conținutul, limitele și condițiile de acordare a acestora, precum și să dispună diminuarea ori chiar încetarea acordării sale, totuși, în cazul judecătorilor (magistraților), se pune problema afectării independenței lor, stabilitatea financiară a magistraților (inclusiv perceperea unei remunerații cu un nivel adecvat în raport cu importanța funcțiilor pe care le exercită) reprezentând una dintre garanțiile independenței justiției. Articolul 19 TUE concretizează valoarea statului de drept afirmată la articolul 2 TUE.

În acest context, Curtea de Apel București – Secția a VII-a consideră că este necesară adresarea unei întrebări preliminare către Curtea de Justiție a Uniunii Europene. [OMISSIS] **[întrebarea reluată în partea dispozitivă]**

VI. PUNCTE DE VEDERE ALE PĂRȚILOR

Prin punctul de vedere înaintat instanței de apel la 17.11.2023, reprezentanta apelantelor, JT, a precizat că dreptul respectiv este acordat pentru recunoașterea loialității profesionale, pentru privațiunile, riscurile, interdicțiile și incompatibilitățile impuse de statut și suportate de magistrați în cursul carierei lor, invocând prevederile articolului 19 din Tratatul privind Uniunea Europeană și fiind de acord cu sesizarea Curții de Justiție a Uniunii Europene cu cererea de decizie preliminară.

Componenta financiară este recunoscută și garantată la nivel european, ca parte a independenței justiției, prin numeroase acte internaționale. Invocă Hotărârea CJUE din cauza *Repubblika* [C-896/18, EU:C:2021:311], arătând și că, așa cum s-a detaliat în cererea de chemare în judecată și în motivarea excepției de neconstituționalitate, abrogarea dreptului prevăzut de articolul 81 din Legea nr. 303/2004, după ce, prin dispoziții legale adoptate de o autoritate statală fără competențe în materie, a fost plasat sub semnul incertitudinii pentru 12 ani, încalcă independența financiară a judecătorului.

Intimata Curtea de Apel București nu a formulat vreun punct de vedere cu privire la sesizarea Curții de Justiție a Uniunii Europene cu cererea de decizie preliminară.

PENTRU ACESTE MOTIVE,

ÎN NUMELE LEGII,

DISPUNE:

În temeiul articolului 267 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene, sesizează Curtea de Justiție a Uniunii Europene cu următoarea întrebare preliminară:

„Articolul 19 alineatul (1) al doilea paragraf TUE (cu referire la articolul 2 TUE) trebuie interpretat în sensul că principiul independenței judecătorilor se opune abrogării, în cazul judecătorilor români cu vechime continuă în magistratură de 20 de ani, a dreptului de a primi, la data pensionării sau a eliberării din funcție pentru alte motive neimputabile, o sumă egală cu șapte indemnizații de încadrare lunare brute, în condițiile suspendării anterior abrogării, în mod continuu și pentru o perioadă îndelungată, a exercițiului acestui drept salarial, din rațiuni legate în principal de constrângeri de eliminare a unui deficit bugetar excesiv (legiuitorul invocând expres pragul

de 3 % din produsul intern brut prevăzut de Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene)?”

[OMISSIS] [aspecte de procedură națională]